

Henri Barbusse. „Mislim,“ izjavlja odločno, „da se revoluciji ne bomo mogli ogniti. Ona mora biti celó naš princip, kajti želje množic niso dandanes take, da bi se še nadalje brez zmisla uklanjale nasilju in sirovosti.“ Barbusse je z vso svojo voljo proti sedanjemu stanju in vse življenje okoli njega ga uverja, da drvi človeštvo v popolno uničenje samega sebe. „Nikoli nismo mogli s tako gotovostjo reči nego dandanes, da drvi človeštvo v popolno uničenje in v pogin ob naraščajočih gospodarskih krizah, ki so posledica kapitalizma, ob nacionalistični in imperialistični požrešnosti, ki do blaznosti žene vsako državo, da bi gospodovala nad drugo.“ (40)

KNJIŽEVNA POROČILA

K O J Č E V „U Č B E N I K Ž I V L J E N J A“

Ne skrbite za življenje svoje, kaj boste jedli, tudi ne za telo svoje, kaj boste oblekli... Poglejte krokarje: ne sejejo in ne žanjejo, nimajo kleti ne žitnice, in Bog jih živi... Poglejte lilije, kako rastejo: ne trudijo se in ne predejo; pravim vam pa: tudi Salomon v vsej svoji slavi ni bil oblečen kakor njih ena... Maloverneži!

Martin Kojc, iz Središča ob Dravi, sedaj mu je 33 let, je eden izmed onih, ki niso v šoli veljali „nič“. Zato je moral gimnaziji predčasno dati slovo. A nedavno je v Mariboru objavil knjigo „*Das Lehrbuch des Lebens*, Selbstverlag 1935“, o kateri prinaša svetovni tisk toplo pisane recenzije in tujina je nje prvo naklado v dobrem mesecu malone pokupila.

Torej zopet nekakšen „Erfolgsbuch“, poreče ta ali oni. No, nemara, samo da ne take vrste, kakor je n. pr. Grossmannova 483 strani debela knjiga „*Sich selbst rationalisieren*“ (Wesen und Praxis der Vorbereitung persönlicher und beruflicher Erfolge), ki je v teku nekaj let doživela enajsto izdajo, ker po njej kar tekmujoč sezajo vsaj vsi oni, ki jim je vrednota vrednot — „business“. Kojčev učbenik bi se prej dal primerjati tistim za vsak dan namenjenim „efficiency“-knjigam, ki jih je sloviti Američan Swett Marden več napisal, zlasti pa njegovi knjižici „*Pushing to the Front or Success under Difficulties*“. Marden n. pr. nekje naglaša, da je v vsakem človeku moč nerazrušljivega življenja in neumrljivo jedro večnega zdravja, ki ga je samo treba dobro ravnati, pa ozdravi vse rane, ki nam jih povzroča svet.

Kojc hoče s svojim učbenikom vsem, ki jim je tega mar, pomagati, da bi si slehernik sam lahko krojil usodo vse po svojih željah ter iz knjige svojega življenja z uspehom črtal zlasti to, kar se imenuje: bolezen, nesreča, neuspeh, beda, stiska, obup... Število dvomljivcev bi se utegnilo ob prvem branju teh besed pač kriti s številom bralcev, češ, saj ni mogoče! Toda, kar je zares, to mora pač biti tudi mogoče, kdo neki bi še dvomil o tej preočividni resnici. In Kojc se je skozi tri leta v Berlinu na Kurfürstendammu z največjim uspehom udejstvoval kot *zdraveči* rekel bi *vzgojnik* (Heil-Pädagoge) ter do zopetnega zdravja pomagal večinoma takim, ki so ga že vsepovsod iskali brez uspeha. Iz tega razloga je tudi pred poldrugim letom izdal knjižico, ki je razprodana in je imela naslov „*Wie heile ich mich selbst von meinen seelischen und organischen Krankheiten?*“

Kojčev „učbenik življenja“ pretežno razpravlja o metodi, kako si vnovič pridobiš zdravje, ki si ga izgubil. Sicer pa daje knjiga še vse polno navodil pred vsem drugim za pametno sožitje človeka s človekom. Kojčevo zdravljenje bolnika je — operacija brez noža in zdravilstvo brez zdravil, je: *psihoterapija* ali duševna terapija, je „Heilung durch den Geist“ (Stephan Zweig). Se pravi: Arhimedova gibalna točka v Kojčevem zdravljenju je naziranje, da v živem človeku ni bolj realne plati, nego je njegova *duševnost* ali psiha. Saj že v evangeliju beremo: ne bojte se tistih, ki ubijajo telo, duše pa ne morejo ubiti! Na izredni pomen psihoterapije ni v naši dobi menda nihče bolj prepričevalno pokazal, nego dunajski psihijater Freud, ki res zasluži pridevek „psihološki Röntgen“.

Kojc prinaša s svojo metodo v sicer prastari psihoterapevtski in vobče psihagoški (duševodni) princip povsem novo noto. Ako ti je resno do tega, da bi znal v istini dosežati vse tisto, kar poželiš, tedaj ti je v ta namen treba svojevrstnega — *svetovnega naziranja*. Kajti „sleherno znanje se v najglobljih koreninah hrani iz tega ali onega svetovnega naziranja — ali pa iz svetovnega naziranja vobče“ (Spranger). In Kojčev „koren lečen“ se glasi takole: brez-nogojno, slepo zaupanje v silo, ki te je ustvarila („pramoč“, Bog) in ki v vsakem življenjskem položaju skrbi za te — če ji otroško, „absolutno“ zaupaš. Kakor da človek bere: „Mar ne prodajajo dveh vrabcev za vinar? Pa ne eden od njiju ne pade na tla brez Očeta vašega.“ Med človekom pa med pramočjo, ki mu je dala življenje in ga vzdržuje v njegovem bitju in žitju, je po takem najtesnejši spoj — pač vse po velikih besedah: jaz in Oče sva eno, Oče je v meni in jaz v Očetu. Ni pa nemara tako, da bi Kojc s tem naziranjem označeval kakšen fatalistični „dolce far niente“, češ, kar bo, pa bo, kaj me briga. Če hočeš uspeti, tako pravi Kojc na nekem mestu svoje knjige, moraš imeti neprestano pred očmi zaželeni cilj ter storiti to, kar sedaj, v danem trenutku smatraš za najboljše in kar ti narekuje vest — toda ne da bi se hkratu še brigal, kakšne „posledice“ bo prej ali slej imelo tvoje samo na sedanost obrnjeno dejanje in nehanje. Konkretno seveda to lahko tudi pomeni, da jej, kar ti diši, čeprav si bolan, ter ne vprašuj, ali ti jed vendarle ne bi utegnila „škoditi“ — kajti čim bolj pramoči zaupaš in se ji daš na razpolago po njeni volji, tem več ji prav s tem vzameš možnosti, da bi te razočarala. To da je notranja dinamika v vsakem zaupanju. (Zares, kaj ne seza vse do najglobljih viter človeške duše n. pr. poziv: ako te kdo udari v levo lice, podrži mu še desno?) Svojo *conditio sine qua non* bi torej Kojc lahko odel lepo v evangeljski zahtevek „ne boj se, le veruj“.

O takem svetovnem in življenjskem naziranju pa moramo priznati, da mu je za stržen na moč globokosežen uvidevek. Kajti če si ga v duhu in resnici do dna doumel in se v njegovem zmyslu prerodil, se to ne pravi nič manj, nego da si rekel: slekel boš s sebe prejšnjega človeka ter oblekel novega, to je takega, da boš odslej čisto drugače gledal svet in življenje, kakor si ju doslej.

Glede na zdravljenje bolezni se, kakor vidimo, jedro Kojčevega nauka dá strniti v besede: ako si prepričan, da imam prav s svojimi trditvami, tedaj in samo tedaj boš pri meni ozdravel. *Prepričan!* Ako si prepričan — to je tisto *novo*, s čimer prihaja Kojc. Podzidek njegovemu nauku namreč ni, kakor bi kdo mislil na prvi mah, sugestija, kar bi bilo vcepljena vera, in je znan pojav,

temveč pravo „avtonomno“ prepričanje, do katerega si se, lahko da ob vodstvu njegove knjige, sam dokopal ter veš, zakaj mora to ali ono biti tako in tako. Po učinku med prepričanjem in sugestijo pač ni razlike: če imaš le „za gorčično zrno“ — vere (se pravi od drugod nalahko prevzetega ali pa ob lastnem preudarjanju dobljenega prepričanja), da to in to bo, še celó, da se recimo Ljubljana za en kilometer premakne na desno, tedaj se bo to tudi zgodilo. „Vere!“ Toda eden izmed najznačilnejših pojavov današnje dobe postaja neverni Tomaž, ki to ali ono „novo“ blagovest najrajši odpravi kar s Faustom, češ: die Botschaft hör' ich wohl, doch mir fehlt der Glaube. Zavaljo tega je svetovno znani psihoterapevt Coué na Francoskem dosegal samo pri tistih pacientih, ki so bili dovolj dovzetni za sugestijo, stoođstotne uspehe z drdranjem znane formule: „od dne do dne se mi v vsakem oziru obrača na bolje“.

Prav zato pa Kojčev učbenik ne dopušča nikakih kompromisov. Ako se hočeš n. pr. zdraviti po njegovih načelih, tedaj moraš vzeti „vse ali nič“, kakor to zahteva recimo Brand v Ibsenovi drami za svojo versko ideologijo. To se pravi, z dovoljnim *pogumom* se moraš kar na milost in nemilost izročiti pramoči, da stori s teboj, kar hoče, ne pa da bi šel le recimo poizkuševati, se li v tem ali onem položaju res ne moreš n. pr. prehladiti. Kajti tako polovičarstvo, kjer se želja brati z dvomom, bi utegnil plačati z življenjem.

H koncu bodi omenjeno še to, da Kojčeva knjiga ni nemara kakšen receptovnik, kjer lahko poiščeš praktičnih, od izkustva potrjenih in lagodno izvršljivih navodil za te in one potrebe v življenju. Tudi o njej bi se namreč dalo mnogo primerneje reči, da je „livre à mediter“, nekakšen brevir, ki hoče, da ga vedno znova prebiraš ter iz njega črpaš pobude za svoje lastno dejanje in nehanje. Za uspeh se tukaj toliko zahteva od tvoje osebe, da mirno porečeš, če si ga dosegel: priboril sem si ga sam. In le to pomoč bralcu, da ne rečem „bližnjemu“, je avtor imel za svoje — „poslanstvo“. Samo v ta namen hoče, da se čim pogosteje, kar stalno in pa s polnim prepričanjem zatapljaš v zmisel besed: „Kar bo prišlo, je določeno in se ne dá izpremeniti; zato naj se zgodi volja pramoči ali volja božja, ki zaupam vanjo in sem popolnoma miren.“ Ako pa se ne naučiš *prav*, to je tako *misлити*, da duh obvladuje naše telo in ne narobe — tedaj je „ves klic zaman“. Pač docela v duhu vprašanja: „Kaj more dati človek v zameno za svojo dušo?“ Zato pa da sleherni zdravnik doseže le toliko uspehov, kolikor je bolnika spravil do tega, da začne tako misлити, kakor je zdravju v prid.

Kojc postaja s svojim prizadevanjem kljub mladim letom — „internacionalen“, toliko zanimanja je vzbudila v tujini njegova knjiga, in se odpravlja v svet na predavalno turnejo. Horoskop o ničevnosti, ki mu ga je svoje dni napravila šola, je, vsaj dozdeva se, precej postavljen na laž. Kaj bo stvarni uspeh njegove knjige, ki hoče živemu človeku služiti, to ima največ razsoditi življenje, ne pa morda teoretsko ugibanje.

Iz razgovora z rojakom Kojcem pa vem tudi to, da ničesar ne želi iskreneje, nego da bi se njegove ideje tudi doma v Jugoslaviji prav čvrsto zakoreninile, češ, kulturne rasti in ugleda ji ne bi nič dvigalo v taki meri, kakor sistematično širjenje mišljenja, da je duh nad materijo. Sicer pa se utegnejo Kojcu izpolniti evangeljske besede: „Nikjer ni prerok brez časti razen v domovini svoji in pri rodbini svoji in na domu svojem. In ni mogel ondi nobenega čudeža storiti.“

K. Ozvald.